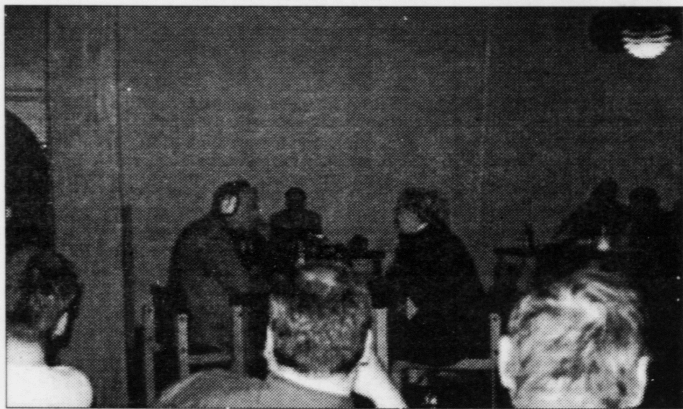

Ríkið sent um alt ríkið

Leygardagin var hoyring donsku útvarpsrásini P1 um ríkisfelagsskapin, sum varð send í øllum kongaríkinum. Staðið var Gammel Dok í Keypmannahavn, ið eisini var hildið at vera eitt søguligt og symbolskt stað. Tað var nevnliga har, at skip í gomlum døgum komu og fóru og sostatt knýttu ríkiseindirnar saman. Eitt av hesum førum var hitt tiltikna »Tjaldur«

Ein av fundarluttakarunum var fyrrverandi íslenski forsetin, Vigdís Finnbogadóttir

DÁNIAL HOYDAL OG THEODOR E. D. OLSEN

Rúm var fyri eini hundrað áhoyrarum, og gjørt varð beinanvegin greitt, at hetta var ein hoyring við vitnum og ikki eitt vanligt kjak, har til bar hjá fólki at seta spurningar.

Høvuðspersónar vóru Jonathan Motzfeldt, landsstýrisformaður, og Hogni Hoydal, varaløgmaður, ið báðir komu við sínum boðum urn, hvussu ávikavist Grønland og Føroyar áttu at verða skipað í framtíðini. Hjá grønlandinum var talan um eina longri process, meðan føroyingurin kundi leggja konkretu fullveldisætlanina hjá sitandi landsstýri á borðið.

Ein fyrirmyndarligan ríkisfelagsskap

Poul Nyrup Rasmussen, forsætismálaráðharri, var eisini boðin við til hoyringina, men hansara ískoyti var bandað frammanundan. Hann helt, at møguligar broytingar skuldu koma frá teimum smærru ríkiseindunum - Grønlandi og Føroyum. Á henda hátt kundi kundi Danmark vera fyrirmynd í heimssamfelagnum, sum eitt ríki, ið virdi og lurtaði eftir minilutunum. Hetta er annars ikki ein sjálffylgja allastaðni. Hann segði seg ikki vilja vera nakran part í ríisfelagsskapinum fyri uttan.

Ymisk, men skilja hvønn annan

Men tann, sum rættiliga stjóla »bilatið« í hoyringini, var Vigdís Finnbogadóttir, ið var forseti í Íslandi í 16 ár. Hon starvast nú hjá ST-stovnunum, UNESCO, hað-

ani hennara slagorð »Harðskapur endar, har dialogurin byrjar« eru vörðin eitt tiltak. Ikki tí, at harðskapur hevur eyðkent steivið í ríkisfelagsskapinum, men hetta við dialoginum og væl valdum orðum, var helst ein av orðum til, at Vigdís hevði fingið sess í tí sonevnda filosofiska rúminum, har hon hugleiddi um samleika, mentan og ikki minst mál. Hon segði nevnliga, at tað var í málunum og listini, at heimsins margfeldi og ymisku hugsanir vóru at finna, hóast vit vóru so lík á øðrum økjum.

Minniluti ella meiriluti?

Ög just tað at fata hugtøk

øðrvisi og at definera týðningar við orðum hevði ikki so heilt líti at siga í tí politisku hoyringini leygardagin.

Eitt nú var ríkisfelagsskapurin av tíðindafólkunum samanborin við eitt hjúnarlag, har Ísland hevði verið tann ótrúgvi parturin í 1944, og nú ætlaðu Føroyar at gera tað sama. Men tá segði Hogni Hoydal, at fyri honum minti hetta meira um víðurskiptini millum foreldur og børn. Tí í einum felagsskapi kann annar parturin ikki hava størri vald enn hin. Honum dámdi heldur ikki, at føroyingar vórðu nevndir ein minniluti ella ein útrýgja í Danmark ella ES. Hann

kallaði føroyingar meiriluta í egnum landi.

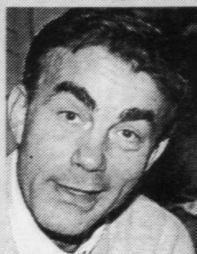
Búskapurin

Eitt fundur varð eisini nortíð við búskapin, og m.o. høvdu formennir í ráðgevaði nevndunum fyri Føroyar og Grønland orðið. Arne Larsen, ið skal vegleiða føroyingar, helt, at um blokkstuðulin skuldi hvørva, máttu føroyingar seta »tæring eftir næring«. Livistøðið fór at lækka, og kanska fóru skattirnir at hækka. Í øllum førum mátti figgarpolitikkurin strammast upp. Hann nevndi tó eisini, at kanska virkar blokkurin sum kodd hjá vinnulívinum og forðar fyri at menna nýggjar vinnuvegir.

Sum heild ein væl fyrirreikað og øðrvisi sending um framtíðina hjá ríkisfelagsskapinum, sum fólk kundu hoyra í Danmark, Grønlandi og Føroyum. Aftan á var høvi hjá áhoyrarunum í Gammel Dok at fáa ein bita og práta um evnið, og serliga stuttligt var at síggja og hoyra búskaparfrøðingarnar og embætismenninar í eini friløtu lata seg draga inn í tað filosofiska rúmið hjá Vigdís Finnbogadóttur. Tað skiltist týðiliga á lagnum, at hennara orð vórðu notin og umhugsað eina løtu eftir at mikrofonin var sløkt

Áhoyrarar um sendingina

Frederik Harhoff, sum hevur skrivað doktararitgerð um ríkisfelagsskapin og galdandi heimastýrislóg, var eisini í Gammel Dok í Keypmannahavn, og upprunaliga var eisini ætlanin, at hann skuldi vera eitt av vitnum.

Frederik Harhoff

Hann helt hoyringina vera spennandi. M.a. nevndi hann partin um tey smáu, sum eisini kunnu ávirka tey stóru, og hvussu alt hetta bleiv lýst í einum størri samanhangi. Spurdur um hann væntaði, at hetta varð byrjanin til eitt veruligt orðaskifti í øllum ríkinum um sjálvt ríkið, svaraði Harhoff, at soleiðis hevði hann altíð væntað, at gongdin fór at verða. Men hann hevði kortini ikki væntað, at hetta fór at henda so skjótt, og saknaði hann tí eisini í sendingini svar upp á, hví hetta hendi just nú og eitt nú ikki fyri tíggu árum síðani ella kanska um tíggu ár. Men ein søguligur útviklingur er av álvara byrjaður, og so mugu vit eisini taka avleiðingarnar, segði Harhoff.

Hann segði seg sakna eina danska rødd í orðaskiftinum - ikki bert í sendingini, men sum heild - tí tað er ov sjáldan, at ein hoyrir danir rósa felagsskapinum og víðurkenna Grønland og Føroyar. Sæð við donskum brillum verður tað eitt stórt tap fyri Danmark, um ríkiseindirnar fara frá hvørjum øðrum, helt Frederik Harhoff, sum eisini saknaði eitt sindur av ferð í sendingini. Men sum nevnt helt hann, at hetta kanska var ein byrjan.

Karl Nolsøe, cand. polit. og kendur í føroyska samfelagsskjakinum, helt ikki meira koma burtur úr hesari sendingini enn flestu øðrum donskum kjaksendingum. Sum heild helt hann, at her var ov nógvur romantikkur uppi í, og ov lítið av politikki. Tí tað er tað, alt hetta snýr seg um: Politikk, meinti Karl Nolsøe.

Karl Nolsøe, cand.polit

Jóanes N. Dalsgaard, ið lesur búskaparfrøði, saknaði eitt breitt føroyskt útspæl í sendingini.

Hogni Hoydal kom at ljóða sum hann umboðaði føroyingar sum heild, meðan aðrar røddir ikki vórðu hoyrdar. Tað var eitt sindur spell, men sjálvandi umboðar varaløgmaður í einum demokratiskum landi meirilutan, segði hann.

Vitnini breiðkaðu kjakið og gjørdur tað spennandi, men fyri føroyingar var ikki so nógv nýtt í sendingini. Sendingin var fyrst og fremst ætlað donskum lurtarum sum upplýsing, og til tað var hon góð, sjálvur um ein tveir tíma long sending á P1 neyvan kemur út til ta breiðu donsku fjøldina, men heldur til tey, sum longu hava ein serligan áhuga í víðurskiptinum í ríkisfelagsskapinum.

Tað sæst týðiliga í donsku fjølmiðlunum, at Føroyar og ríkisfelagsskapurin ikki hava sama sensasjonsvirði longur. Fólk hava mist áhuga, og tað er kanska tí, at ein sending sum henda verður gjørd.

Jóanes N. Dalsgaard helt spurningin um tættari samstarv í Útnorði, sum varð reistur móti endanum av sendingini, vera spennandi.

Danmark er avgjørt ikki tann optimali samstarvsfelagin hjá okkum, og vit áttu heilt víst at arbeiðt meira við at styrkja samstarvið við grannar okkara í Grønlandi, Íslandi og Noregi.

Høvuðspersónar í sendingini vóru grønlandski Jonathan Motzfeldt og okkara Hogni Hoydal. Motzfeldt greiddi frá longru prosessini hjá grønlandinum til sjálfstýri, meðan Hogni Hoydal kundi vísa á fullveldisætlanina hjá føroyska landsstýrinum

